

Repere morale în activitatea sacerdotală

Viața, în tot ansamblul ei, a avut și are frumusețea, diversitatea și complexitatea ei, trăirea ei presupunând, nu o abordare haotică, la întâmplare, ci una elaborată, trecută prin mecanismul orânduiei. Cel ce viețuiește, în momentul în care începe să cunoască sistemul de valori dar și opusul acestora, atunci când realizează prin intermediul elementului istoric faptul că viața își are orientarea ei, principiile ei și un anumit scop, recunoaște că statutul de trăitor nu este unul oarecare ci unul ce pretinde cunoaștere, calitate, o înțelegere a rolului și rostului pe acest pământ.

Viața duhovnicească, la rândul ei, își demonstrează complexitatea dar și utilitatea, frumusețea pe care o promovează, nefiind una de paradă ci de substanță. Cel chemat a viețui în acest mod, nu face din reușita proprie un scop în sine. Sensul vieții lui este viața în Hristos. Sfântul Apostol Pavel, convertit la adevărata viață, lasă posterității un reper scripturistic de necontestat: „*De acum nu eu mai trăiesc ci Hristos trăiește întru mine*” (Gal. 2, 20).

Cel solicitat a răspunde cerinței de a trăi și a împărtăși o viață duhovnicească, „călăuzit de darul și socotința Sfântului Duh”¹, este preotul, păstorul turmei duhovnicești încredințate lui.

Îndeplinirea responsabilității de preot „trebuie să se desfășoare pe un teren de înaltă spiritualitate creștină și să fie mereu susținută și întărită de harul lui Dumnezeu. Fără legătura preotului cu Dumnezeu și fără contactul personal cu sufletele parohiei sale nu se poate face opera de educare... Preotul modelează sufletul omului și ca atare el pune în lucrare sufletul său și aplică mijloacele acelea prin care inima omului este mișcată și voința înduplecată spre săvârșirea faptelor bune”².

Menirea lui este una limpede: de a ajuta, ghidându-l, pe cel în cauză spre a ajunge la liman. „Cine urcă pentru prima dată un munte trebuie să urmeze un traseu marcat: trebuie să aibă împreună cu el drept însoțitor și călăuză pe cineva care a urcat deja acest munte și cunoaște drumul... Acesta este rolul preotului: de a fi însoțitor și călăuză”³. Cu întreaga lui disponibilitate, „cu iubirea lui, cu răbdarea, cu știința, cu înțelepciunea și tactul pastoral, pe care trebuie să le întruchipeze, el va fi dator să

¹ Sfântul Nicodim Aghioritul, *Carte foarte folosite de suflet*, Ed. Episcopiei Râmnicu Vâlcea, f. a., p. 5.

² Spiridon Cârdea, *Studii și articole de pastorală ortodoxă*, Ed. Arhiepiscopiei Sibiului, 2002, p. 29.

³ Kallistos Ware, *Împărăția lăuntrică*, Asociația filantropică medicală creștină Christiana, București, 1996, p. 61.

modeleze întreaga structură sufletească a fiilor duhovnicești, să-i apropie cât mai mult posibil de modelul desăvârșit, de chipul Păstorului bun, de Mântuitorul Iisus Hristos”⁴.

Relația spirituală între preot și credincios, părinte și fiu, creată prin administrarea lucrărilor sfinte, Taine și ierurgii, poate și trebuie înțeleasă numai în contextul vieții în Hristos. „Dumnezeu este Părintele nostru al tuturor, iar noi devenim fii ai lui Dumnezeu prin Hristos, în Duhul Sfânt. Prin Hristos, Dumnezeu ne-a hărăzit făgăduința să ne facem *părtași dumnezeieștii firi, scăpând de stricăciunea poftelor celei din lume* (2 Pt. 1, 4). Această naștere din nou o realizează Duhul, unindu-ne cu Fiul și cu Tatăl. Orice paternitate, chiar și cea naturală și cu atât mai mult cea spirituală, își justifică numele prin referirea ontologică la Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos: *Pentru aceasta*, spune Sfântul Pavel, *îmi plec genunchii înaintea Tatălui Domnului nostru Iisus Hristos, din Care își trage numele orice neam în cer și pe pământ...* (Ef. 3, 14-15)⁵.

Investigând mai amplu această problematică aflăm că „însușirea de părinte o are un preot nu numai pentru faptul că-l naște pe om din nou prin Botez, că-l pecetluiește cu pecetea Duhului, că-l nutrește înspre creștere cu Sfânta Euharistie, că-l curățește și-l dezleagă de păcate prin spovedanie, ci și pentru faptul că-l formează duhovnicește, că-l povățuiește pe calea mântuirii”⁶.

Importanța demnității preoțești este relevată și de Sfântul Ioan Gură de Aur, un activ susținător al ideii de responsabilitate, în viața duhovnicească, în preoție. „Preoții sunt aceia cărora li s-a încredințat zămislirea noastră duhovnicească; ei sunt aceia cărora li s-a dat să ne nască prin botez. Prin preoți ne îmbrăcăm în Hristos; prin preoți suntem îngropați împreună cu Fiul lui Dumnezeu; prin preoți ajungem mădularele cinstului cap al lui Hristos. Prin urmare, e drept ca preoții să fie pentru noi nu numai mai înfricoșători decât marii demnitari și decât împărații, dar mai cinstiți și mai iubiți chiar decât părinții. Părinții ne-au născut din sânge și din voința trupului; preoții, însă, ne sunt pricinuitoarii nașterii noastre din Dumnezeu, ai acelei fericite nașteri din nou, ai libertății celei adevărate și ai înfierii după har”⁷.

La capitolul responsabilitate cei ce s-au ocupat de valorile preoției, au evidențiat o anume exigență, un anume standard, la înălțimea căruia trebuie să ajungi și de acolo să privești altfel, să acționezi într-un anume fel, fiind și răspândind ceea ce ești.

⁴ Spiridon Căndea, *op. cit.*, p. 28.

⁵ † Andrei Episcopul Alba Iuliei, *Spovedanie și comuniune*, Alba Iulia, 1998, p. 124.

⁶ *Ibidem*, p. 126.

⁷ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre preoție*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998, p. 56.

Sfântul Grigorie Dialogul notifică: „Josniciile lucrărilor pământești nu mai sunt parte pentru acela care se dăruiește predicării lucrurilor celor cerești. Căci acela care se folosește de predicarea celor cerești e ca și cum ar sta pe culmile cele mai înalte, atrăgând în felul acesta cu atât mai ușor la desăvârșire pe supușii săi, cu cât le va da o dovadă concretă că el se află în culmea desăvârșirii. Posibilitatea de a atrage pe credincioși la o mai mare desăvârșire e în raport cu posibilitatea de a dovedi validitatea realităților divine cu pilda vieții... Păstorul sufletesc nu poate cunoaște limite în a lucra cele bune între cei răi. E datoria lui morală ca să-și aducă aminte că a avut un destin mai înalt față de acela al bunilor credincioși, nu numai prin demnitatea hirotoniei, ci, mai ales, prin sfințenia vieții”⁸.

A fi mereu implicat în procesul de angajare a misiunii pe un drum ascendent este ceva ce ține de deontologia profesională. „Preotul trebuie să fie mereu gata de jertfă, pregătit să răspundă oricăror solicitări, fiindcă la preot vin toți pentru sfat, pentru învățătură, pentru ajutor, cu credința că preotul are și sfat și învățătură și înțelepciune și putere să ajute.”⁹

„Statura” duhovnicească a preotului este dată de modalitatea în care și-a înțeles rostul său, de felul cum și-a descoperit și și-a urmat vocația, precum și de suma calităților cu care s-a „înveșmântat”. Înșușirile cu care s-a făcut cunoscut și cu care dorește să-i înobileze misiunea se cer mereu alimentate de acel crez paulin: *Iată vin să fac voia Ta, Dumnezeu* (Evr. 10, 9).

Aducând în atenție preotul și preoția trebuie să afirmăm că această demnitate și misiunea pe care o reprezintă, „s-au născut odată cu religia, așa cum religia a apărut odată cu istoria. Încă de pe când memoria omenirii nu mai păstrează amănunte, se știe că a existat preotul. Preotul a fost interpret, a fost mijlocitor. S-a ridicat cineva din comunitate care s-a crezut cuprins de darul de a interpreta gândurile comunității față de Dumnezeu, pe de o parte, iar pe de altă parte, gândurile lui Dumnezeu față de comunitate. S-a ridicat, fără îndoială, la o anumită chemare. Acesta a fost un chemat, un purtător de har, un purtător de mesaj. Și a fost din totdeauna un personaj deosebit. S-a simțit însărcinat cu o misiune. Cel dintâi va fi primit-o direct de la Dumnezeu, apoi a transmis-o el altora. Așa a fost din timpurile cele mai vechi...”¹⁰ Deși stau înaintea lui Dumnezeu „zeci de mii de îngeri, Heruvimii cei cu ochi mulți și Serafimii cei cu câte

⁸ Sfântul Grigorie Cel Mare (Dialogul), *Cartea regulei pastorale*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, p. 53.

⁹ Antonie Plămădeală, *Preotul în Biserică, în lume, acasă*, Sibiu, 1996, p. 177.

¹⁰ *Ibidem*, p. 156.

șase aripi”, preotul și nu îngerul a fost ales să aducă suprema jertfă, cea nesângeroasă, jertfa euharistică pe care o primește Dumnezeu „în jertfelnicul cel mai presus de ceruri”. Misiunea sa este una ce se desfășoară la vedere și unde noțiunea de exemplu este la mare preț. „Preotul, deși dintre oameni, este ales într-un mod cu totul deosebit și pus pentru oameni în cele către Dumnezeu, ca să aducă daruri și jertfe pentru păcate (Evr. 5, 1)”¹¹.

Prin urmare „curăția vieții morale a preotului, unită cu lumina cunoștinței, acționează profund asupra întregii ființe sufletești a turmei: învață și determină voința spre buna lucrare. Cuvântul preotului învățat și cu o viață neprihănită are un rol foarte important: înalță pe cel căzut în păcat și în rătăcire, potolește sufletele înfuriate, taie ceea ce este de prisos în suflete și completează ceea ce lipsește.”¹².

a. Demnitatea duhovnicească

În fața conștiinței, în fața semenilor și în fața lui Dumnezeu, „ preotul nu trebuie să-și piardă sub nici un motiv, credibilitatea. El trebuie să știe că e mereu sub observație. Toată lumea îl observă. Tocmai pentru că este socotit a fi un om deosebit. Exigența față de clerici, în vremea noastră, este foarte mare. Drept aceea să rețineți: ca să ne menținem credibilitatea trebuie să ne menținem unitatea, egalitatea cu noi înșine. Dacă nu suntem ceea ce trebuie să fim, și ceea ce pretindem că suntem, atunci, fie că oamenii cunosc cuvântul sau nu-l cunosc, fie că-l pronunță sau nu-l pronunță, dar calificativul pe care ni-l dau este acela de impostori, adică de oameni care sunt altceva decât pretend că sunt. Când un preot e bun, când un preot își cunoaște misiunea, se bucură de respectul tuturor, și al credincioșilor și al necredincioșilor. Preotul trebuie să merite respectul tuturor”¹³. Descoperit a fi omul Bisericii și omul lui Dumnezeu, cel chemat la „ prea înalta treaptă a preoției”, este așezat, de către cei pe care îi păstorește, în conștiința lor, pe un pedestal, la baza căruia sunt dăltuite cuvintele: un om-exemplu.

„Preotul este un lucrător pentru eternitate, dă mărturie pentru eternitate, despre Dumnezeu, pregătind sufletele pentru eternitate. Dar preotul trebuie să fie și un contemporan al credincioșilor săi, al societății și al culturii vremii lui, al mentalităților vremii lui... Dacă nu e contemporan, e undeva rămas în urmă și, în felul acesta,

¹¹ Pr. Ion Buga, *Pastorală-calea preotului*, Ed. Sfântul Gheorghe-Vechi, București, 1999, p. 94-95.

¹² Pr. Prof. Nicolae Petrescu, „Învățătura Sfântului Ioan Gură de Aur despre preoție și chipul lui însuși de păstor sufletesc”, în *Mitropolia Banatului*, anul XVIII (1968), nr. 4-6, p. 252.

¹³ Antonie Plămădeală, *op. cit.*, p. 178.

misiunea lui nu mai are eficacitate. Preotul nu se poate sustrage realităților în care trăiește”¹⁴.

Ajuns în postura de conducător spiritual și preocupat de a nu știrbi cu nimic din puterea exemplului, calitate din care trebuie să emane energie pe care trebuie s-o degaje și cu care trebuie să se identifice, preotul duhovnic se va simți mereu în starea de examinat, într-o continuă sesiune de examene. Demnitatea sa, credibilitatea sa vor avea numai de câștigat dacă la disciplina: *Virtuți*, va avea calitative maxime. „Nimeni nu va putea învăța smerenia, stând în frunte, dacă n-a știut să îndepărteze de la sine mândria atunci când a fost într-o stare mai de jos. Nu știe să fugă de laudă acela care era obișnuit ca atunci când îi lipsea să ofteze după ea. Nu poate învinge zgârcenia acela care fiind chemat să ajute pe mulți, observă că nu-i ajung veniturile pentru nevoile proprii. Fiecare, deci, să se regăsească în viața de mai înainte așa cum a fost, ca nu cumva din dorința de a conduce să fie înșelat și amăgit de închipuire”¹⁵.

Demnitatea este fundamentată pe viața curată, pe viața sfântă pe care duhovnicul o va exemplifica de fiecare dată. Acest deziderat creează un standard sub care nu trebuie coborât niciodată. Sfântul Grigorie de Nyssa, simțind importanța vocației de formator și reformator spiritual a preotului, are o afirmație-avertisment: „Cum poate fi stăpân pe vieți străine, cel ce nu e stăpân pe viața sa?”¹⁶ În cadrul acestei nobile activități, ”orice credincios așteaptă ca preotul său să-l conducă la Dumnezeu, să-l călăuzească înspre Dumnezeu. Ori, pentru a-L vedea pe Dumnezeu, preoții trebuie să fie curați cu inima (*Mt. 5, 8*); altfel vor fi călăuze oarbe, și dacă orb pe orb va călăuzi, amândoi vor cădea în groapă (*Mt. 15, 14*)”¹⁷.

În misiunea atât de nobilă și de generoasă, aceea de a forma oameni, sublimitatea și responsabilitatea se îngemănează. Umanul cu scăderile dar și cu aspirațiile sale, trezește pasiuni, naște ambiții constructive, declanșează direcții de acțiune din cele mai diverse. Nikolai Berdiaev, având în vedere preocupările ample și profunde ale lui Dostoievski, legate de explorarea naturii umane, definește aceasta a fi „știința artistică sau arta științifică”¹⁸. Trecând peste frumusețea stilistică a expresiei, să intuim semnificația antropologică, sociologică și teologică a sintagmei, semnificație ce întregeste sfera unde sublimul și responsabilitatea se întrepătrund.

¹⁴ *Ibidem*, p. 178-179.

¹⁵ Sfântul Grigorie Cel Mare (*Dialogul*), *op. cit.*, p. 43.

¹⁶ Sfântul Grigorie de Nyssa, *Opt omilii la Fericiri*, Ed. Anastasia, București, 1999, p. 17.

¹⁷ † Andrei Episcopul Alba Iuliei, *op. cit.*, p. 136.

¹⁸ Nikolai Berdiaev, *Filozofia lui Dostoievski*, Institutul European, Iași, 1992, p. 28.

Sfântul Grigorie de Nazianz, de asemenea cucerit de anvergura acestei misiuni, semnaleză: „Conducerea pe care suntem datori s-o facem noi preoții este și mai grea decât alte conduceri, deoarece ea are la temelia ei legea dumnezeiască și caută să îndrume pe oameni la Dumnezeu. Este ușor de înțeles că pe cât de mare este frumusețea și vrednicia preoției pe atât de mari sunt și pericolele”¹⁹. Îmbogățind sfatul el continuă: „Nu-i de ajuns ca păstorul de suflete să nu fie rău, ci el trebuie să se înalțe până la culmea virtuții. Altfel nu văd pe ce fel de știință și pe ce putere s-ar putea baza, ca să primească, fără teamă, sarcina cea grea a preoției. Mi se pare că această conducere a oamenilor, a fapturilor celor mai pretențioase și mai nestatornice, este arta artelor și știința științelor”²⁰.

b. Iubirea față de Dumnezeu și semenii

Din perspectiva moralei ortodoxe „iubirea este virtutea ce se formează în creștin datorită harului divin, în puterea căreia acesta îl consideră pe Dumnezeu ca pe cel mai înalt bun al vieții sale și năzuiește spre El, silindu-se din toate puterile să ajungă în cea mai deplină comuniune cu el”²¹.

Din totdeauna secretul marilor înfăptuiri a stat în această însușire. „Iubirea creștină scoate la lumină, pentru viața veșnică, adevărata față a fiecărui om. Iubirea adevărată este legată de nemurire, nu este altceva decât afirmarea nemuririi, a vieții veșnice”²². Universul întreg și mai ales omul, sunt rodul iubirii lui Dumnezeu, Care iubește lumea, o încălzește cu drag la sânul Său și o conduce spre împlinirea ei – fericirea veșnică în razele iubirii Lui.”²³

Oamenii de vocație, marile personalități din orice ramură de activitate, „au iubit opera ce aveau de înfăptuit cu toată ființa lor și nu au trăit decât pentru lucrarea respectivă și tocmai din această iubire a rezultat valoarea și trăinicia operei lor. Preoția, fiind opera cea mai mare, slujirea cea mai înaltă din toate câte sunt pe lume, trebuie să fie temeluită pe iubire mai mult decât orice altă lucrare omenească.”²⁴

¹⁹ Sfântul Grigorie de Nazianz, *Cuvântare apologetică sau Apărarea pentru fuga în Pont și arătarea demnității, valorii și menirii preoției, Altarul Banatului*, nr. 4-6, serie nouă, anul III, aprilie-iunie, 1992, p. 71.

²⁰ *Ibidem*, p. 74.

²¹ Mitropolit Dr. Nicoleta Mladin, Prof. Diac. Dr. Orest Bucevschi, Prof. Dr. Constantin Pavel, Prof. Diac. Dr. Ioan Zăgorean, *Teologia Morală Ortodoxă*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, București 1979, p. 370.

²² Nikolai Berdiaev, *op. cit.*, p. 84.

²³ Pr. Ion Buga, *op. cit.*, p. 112.

²⁴ *Ibidem*, p. 113.

Pătruns de semnificația acestei însușiri, entuziasmat de curajul izvorât din ea, trăind sub aureola ei întreaga viață, părintele spiritual se asigură pe sine și convinge, ajutând pe ceilalți. Armonia și echilibrul ființei sale devin proverbiale. Animat de virtutea dragostei, preotul se prezintă a fi „acela care nu este mânat de dorința de a lua ceea ce-i al altuia, ci mai degrabă dă din al său.; acela care știe să fie plin de milostivire și e gata oricând să ierte, dar în așa fel încât cu iertarea pripită să nu se lase abătut de la limitele dreptății, să nu-și murdărească de greșeli numele, ci, mai degrabă, greșelile săvârșite de alții să le plângă ca și cum ar fi greșelile sale. Să știe ca, prin bunăvoința inimii, să compătimizească pe cei slabi. Să se bucure de binele săvârșit de alții ca de succesele sale personale. În așa fel însă se arate ca fiind de urmat și de imitat pentru alții, în tot ceea ce lucrează, încât față de nimeni să nu aibă de ce să roșească pentru faptele trecute. Viața sa să fie în așa fel încât să poată uda din belșug inimile cele mai împietrite ale semenilor săi cu căldura învățaturii sale.”²⁵

Părintele Dumitru Stăniloae, cu verva și profunzimea ce-i sunt caracteristice, abordează această problematică, mereu actuală: „Când îi spun lui Dumnezeu, miluiește-mă! îi port în conștiința și în inima mea și pe oameni și universul. A fi singur cu Dumnezeu singur înseamnă acum a fi plin de iubirea pe care Dumnezeu o are pentru toți oamenii; singur cu Dumnezeu și unit cu toți. Lumina lui Dumnezeu este atotcuprinzătoare; îi văd pe ceilalți în El; privindu-L îi privesc pe ceilalți. Nu mai sunt o ființă omenească neutră care nu face rău celorlalți. Ci, în măsura în care înaintez în iubire, trec la o etapă pozitivă, văzând taina celorlalți, devenind din ce în ce mai conștient de responsabilitățile mele față de ei. Mă simt obligat să fac ceva pentru ei, să-i ajut să-i rezolve greutățile vieții, problemele lor spirituale, să-i fac să guste bucuria în Dumnezeu. Oamenii sunt atât de încărcăți, atât de chinuiți de problemele interioare și exterioare. Sunt deosebiți de complecși; sensibili la orice situație. Oamenii sunt foarte chinuiți astăzi; trebuie să-i ajutăm. Dar pentru aceasta e nevoie de o mare iubire.”²⁶

În exercitarea misiunii sale, preotul trebuie să demonstreze faptul că este stăpân sau, la fel de bine, stăpânit de virtutea iubirii pe care o așează și o folosește drept susținere dar și chează în activitatea de reorientare și de salvare a păstoriților săi.

²⁵ Sfântul Grigorie Cel Mare (Dialogul), *op. cit.*, p. 44.

²⁶ Pr. M.-A. Costa de Beauregard, Pr. Dumitru Stăniloae, *Mica Dogmatică vorbită. Dialoguri la Cernica*, Ed. Deisis, Sibiu, 1995, p. 185-186.

Un duhovnic cu activitate de peste 60 de ani spunea: „Nu acele cazuri de la Sfânta Mărturisire mă neliniștesc, în care am fost poate prea bun, ci acelea în care am fost prea aspru, și cu prea puțină iubire.”²⁷

Virtutea aceasta este „un lucru desăvârșit în suflet și care încălzește inima, luminează mintea, trezește din somn gândirea spre meditarea cuvintelor lui Dumnezeu”²⁸. Iubirea, prin natura ei, nu poate rămâne și nu se poate manifesta într-un mediu abstract. Ea se justifică numai în mediul concret, acolo unde se poate descoperi ca o însușire plină de roade.

c. Răbdarea și perseverența

Preotul, având în fața ochilor săi însemnătatea misiunii sale și simțind povara răspunderii, exercită un impact pozitiv asupra fiilor săi spirituali, prin disponibilitatea pe care o răspândește în jurul său, de a trata pe fiecare, în funcție de diferiți factori, îmbrăcând această grijă în „haina răbdării”. „Omul care se poate menține treaz în toate lucrurile, care poate veghea zilnic, în turnul său de pază, la integritatea neprihănită a sufletului, acest om dinamic și pur, înarmat dar pașnic, sorbind deopotrivă, cu privirile înfiorate de mister, sublimul veșniciei și necesitatea clipei, acest om plăsmuit din carne și din duh, dar înduhovnicindu-și carnea, va face în mod precis un pas mai departe, va pune baza unei noi etape spirituale – răbdarea, ca unul care crede nemijlocit în Dumnezeu răbdării și al mângâierii.”²⁹

Sfântul Ioan Gură de Aur, face o mărturisire care vine să întrească acest tablou al bogăției spirituale pe care îl reprezintă această virtute. El recunoaște, așadar, că „în școlile prin care a trecut a exersat această știință minunată, cea a răbdării, pe care a considerat-o de o mare forță sufletească. El a mers pe calea cea îngustă și strâmtă pentru a cunoaște fel și fel de încercări.”³⁰

Să ascultăm câteva suspine scăpate Sfântului Teodor Studitul: „Nenorocitul și nevrednicul de mine, a trebuit să iau asupra mea sarcina de a vă conduce: trebuie să-mi dau plăpândul meu suflet pentru mântuirea voastră, până la a-mi vărsa sângele pentru ea. Că după cuvântul Domnului, acesta este bunul și adevăratul păstor. De aici vin,

²⁷ Diac. Prof. O. Bucevschi, „Despre duhovnicie”, în *Mitropolia Olteniei*, anul IX, (1957), mai-iunie, nr. 5-6, p. 317.

²⁸ Teolipt al Filadelfiei, *Cuvinte duhovnicești, imne și scrisori*, trad. de diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2000, p. 267.

²⁹ Sergiu Grossu, *Chipul omului dinăuntru. În căutarea plenitudinii noastre spirituale*, Ed. Duh și Adevăr, București, 1999, p. 75.

³⁰ Edward Nowak, *Le chretien devant la souffrance. Etudes sur la pensee de Jean Chrysostome*, Ed. Beauchesns, Paris, 1972, p. 169.

pururi, lupte, întristări, neliniști, griji, preocupări, insomnii, frământări; hărțuit din toate părțile și neputincios în a face față eu singur la toate, scap fugind la Dumnezeu Cel iubitor de oameni, rugându-L și implorându-L să nu se supere din pricina acestei lipse de curaj și de putere, până acolo încât să-și ia mâna Sa atotputernică de pe mântuirea noastră. Pentru iubirea și credința voastră curată, El nu încetează să vă apere și să vă păzească împreună spre slava și mărirea Puterii Lui”³¹.

Răbdarea nu este o virtute izolată, ci aparține unui arsenal bogat, urmând după credință și dragoste, dar precedând blândețea. Nu poți fi blând în relațiile cu oamenii, dacă - în prealabil - n-ai răbdat defectele conduitei lor. Sfântul Apostol Pavel îl îndeamnă pe ucenicul său Timotei, să caute: *dreptatea, evlavia, credința, dragostea, răbdarea blândețea (1 Tim. 6, 11)*.

În structura comportamentului nostru, a purtării creștine, răbdarea își are locul său specific, ca ierarhie valorică indispensabilă, fără de care propria noastră realizare este sortită eșecului. Tot Sfântul Pavel, profund în gândire și înțelept în exprimare, ne îndeamnă: *...Vă rog, eu cel întemnițat pentru Domnul, să umblați cu vrednicie, după chemarea cu care ați fost chemați, cu toată smerenia și blândețea, cu îndelungă-răbdare, îngăduindu-vă unii pe alții în iubire (Ef. 4, 1-29)*.

„Care sunt exercițiile obligatorii datorită cărora răbdarea devine o dispoziție psihică evidentă?

– Păzirea poruncilor lui Dumnezeu și a credinței lui Iisus, acesta este secretul răbdării sfinților. Să fim atenți la calitatea credinței noastre, care trebuie să se asemene cu credința lui Iisus, ca să putem răbda îndelung, căci, altfel, *și diavolii cred...și se cutremură (Iac. 2, 19)*.

– Aprofundarea Evangheliei, pentru ca *prin răbdarea și mângâierea care vin din Scripturi (Rom. 15, 4)*, să ne desăvârșim răbdarea. Respectarea Sfintei Scripturi, păzirea Cuvântului răbdării, în ceasul încercării, duce la biruința în răbdare.

– Răbdarea până la sfârșit, necunoscând intermitențele sau scuzele unor împrejurări excepționale: *Veți fi urâți de toți pentru numele Meu; iar cel care va răbda până la sfârșit, acela se va mântui (Mt. 10, 22)*.

– Răbdarea totală, atunci când suntem în stare să răbdăm totul respectiv *ocărâți fiind, binecuvântăm, prigoniți fiind, răbdăm, huliți fiind, mângâiem (1 Cor. 4, 12-13)* –

³¹ *Ibidem*, p. 80-81.

dar toate să le răbdăm, ca să nu punem piedică Evangheliei lui Hristos (1 Cor. 9, 12)”³².

Pustnicul Hristodul Atonitul obișnuia să spună de fiecare dată când era vizitat la chilia sa: „În zilele noastre trebuie neapărat să încercăm mai din greu să ajungem la răbdare. În trecut, sfinții se osteneau din greu pentru această virtute. Noi nu suntem în stare să egalăm asceza lor, dar cel puțin trebuie să ne străduim să avem ceva răbdare, ascultare și smerenie.”³³

Răbdarea și însușirile aliate ei sunt percepute și recomandate drept alternative la starea atât de înaltă și dificilă, prin aspectul ei de jertfă, al ascezei. Se păstrează totuși proporția între cele două alternative, însă virtuțile amintite se descoperă a fi utilități mai accesibile pentru atingerea scopului.

d. Blândețea

Un aliat de nădejde în desfășurarea firească a proceselor de cunoaștere și de ajutorare, reprezentativ și el pentru preot este blândețea. „Încă de la început chiar, o privire blajină din partea preotului, un ton îmbietor, cald, amical, de o intimitate părintească și prevenitoare, va încălzi inima crispată în sforțările tăcerii, o va înmuia, o va face să se destindă și să se deschidă.”³⁴

Cel chemat să liniștească, de data aceasta preotul ca duhovnic, trebuie să fie mereu conștient că, deși, are în fața sa un credincios curajos, acesta manifestă în aceeași măsură, dacă nu cumva și mai mult, o jenă, o rușine chiar, ce-l sensibilizează până într-atât încât poate bloca drumul ascendent pe care a pornit. „Răbdarea împreună cu bunătatea îl va predispuce pe păcătosul zbuțuit să-și mărturisească toată suferința sufletească și să se hotărască pentru o altă viață.”³⁵

În scaunul de spovedanie preotul duhovnicul trebuie să manifeste acea deschidere care, la rândul ei, să fie „început bun”, pentru fiul duhovnicesc. Viața sa, prezența sa cuprinzătoare și înțelegătoare, trebuie să fie aliați în îndeplinirea misiunii. În această conjunctură, „blândețea și amabilitatea dau vieții o față plină de har”³⁶, ceea ce este mai de folos celui investit cu nobila responsabilitate a îndrumării duhovnicești. Sfântul Apostol Pavel, aflat în închisoare, nu și-a uitat datoria față de fiii săi spirituali

³² Sergiu Grossu, *op. cit.*, p. 84.

³³ Arhimandritul Ioannikios Kotsonis, *Patericul Atonit*, Ed. Bunavestire, Bacău, 2000, p. 143.

³⁴ Pr. Petre Vintilescu, *Spovedania și duhovnicia*, Alba Iulia, 1995, p. 69.

³⁵ † Andrei Episcopul Alba Iuliei, *op. cit.*, p. 143.

³⁶ Adalbert de Vogue, *Histoire littéraire du mouvement monastique dans l'antiquité*, tome I-II, Les Editions du Cerf, Paris, 1991, p. 42.

din Filipi, manifestându-și preocuparea față de ei, în epistola ce le-a fost adresată. Aici și-a exprimat, în mod conștient și responsabil, bucuria și blândețea, primite ca urmare a „rugăciunilor și încercărilor”, la care a fost părtaș, aliatul de nădejde fiindu-i credința sa în Hristos Domnul³⁷.

Liniștea sufletească, pacea din interior, dau virtuții blândeții, adevărata conotație a necesității ei, prezentată ca sprijin în activitatea părintelui duhovnicesc, fiind sursa din interior care se revarsă în afară și care își dovedește rodnicia în nenumărate chipuri.” Un om al păcii interioare va fi întotdeauna și un om al păcii exterioare. Ca unul ce s-a pus în slujba Dumnezeului păcii. Ca unul ce flutură, pe reduta sufletului său împăcat cu Dumnezeu prin propovăduirea acestei împăcări, stindardul păcii universale...Întocmai celor ce, în bucuria lor, sfătuiesc la pace pe toți, în orice împrejurare. Întocmai celor împăciuitori, care pentru lucrarea lor de pace, *fiii lui Dumnezeu se vor chema (Mt. 5, 9)*. Și care, pe munții credinței ridicându-se, vor vesti pacea într-o lume a discordiei și a tenebrei, a controverselor și a urii.”³⁸

Chateaubriand (1768-1848), mișcat de valoarea unei astfel de calități, scria: „admir pe preotul obișnuit care dădea, cu răbdare dar mai ales cu multă blândețe, asemenea omului care câștiga victorii, binecuvântarea sa, victimelor care mureau pe eșafod.”³⁹

e. Smerenia

Din zestre de însușiri nu trebuie să lipsească niciodată „antidotul mândriei”, medicamentul cu o mare eficiență și cu un „termen de garanție” nelimitat și anume, smerenie. „*Cel ce se smerește pe sine acela se va înălța*” (Lc. 18, 14). În cadrul acestui proces complex de viețuire și conviețuire „trebuie să fie de față și smerenia cea mohorâtă și strălucitoare în același timp, ca un liant de nedesfăcut care ține edificiul virtuților și se îngrijește de curăție, izgonind slava deșartă prin faptul că nu cugetă cele înalte ci zdrobește inima și îmbrățișează înțelepciunea”⁴⁰. Valoarea acestei însușiri constă în aceea că ea, smerenia, operează în cadrul acestui „mecanism spiritual” un fel de egalizare între cele două instituții: cea a duhovnicului și cea a penitentului. „Cine vine să se smerească în fața lui (a duhovnicului) descoperindu-i aspectele și secretele

³⁷ Detalii în *Dictionnaire de spiritualité, ascétique et mystique, doctrine et histoire*, Fascicules LXXVI – LXXVII, Ed. Beauchesne, Paris, 1983, p. 491-510.

³⁸ Sergiu Grossu, *op. cit.*, p. 155.

³⁹ Bertrand de Margerie, *Du confessionnal en littérature*, Ed. Saint Paul, Paris, 1989, p. 26.

⁴⁰ Teolipt al Filadelfiei, *op. cit.*, p. 256.

cele mai puțin glorioase ale sufletului, nu trebuie să se teamă că va fi umilit încă și mai mult prin etalarea desăvârșirii lui... Sfântul Teodor Studitul nu cunoaște necesitatea de a părea virtuos... Experiența îl învățase arta compătimirii și aceasta fără umbra vreunei condescendențe umilitoare. El însuși se recunoaște ca fiind cel din urmă dintre oameni, nu din smerenie ci, pur și simplu, pentru că acesta este adevărul adevărat.”⁴¹

Obiectivul propus a fi atins de către duhovnic este cel al încrederii penitentului. „Pentru a face să nască în celălalt încrederea care să-l determine să-și deschidă sufletul, duhovnicul trebuie să fie un sfânt dar să se recunoască drept păcătos. Aceste două lucruri formează unul singur. Avva Matei zicea: Pe cât se apropie omul de Dumnezeu, pe atât se vede pe sine păcătos, căci proorocul Isaia văzând pe Dumnezeu, se făcea ticălos și necurat pe sine.”⁴²

Preocupat de a nu părea mândru, arogant sau ironic, părintele duhovnicesc nu trebuie să uite, totuși, destinația misiunii sale. A fi smerit nu înseamnă a fi de o îngăduință exagerată. Indulgența pe care o manifestă duhovnicul, în scaunul de spovedanie, trebuie să aibă niște limite, un anumit cadru unde operează, cadru cu o delimitare precisă. Realizând că „smerenia este, ea însăși, un factor al iertării, al izbăvirii”⁴³, duhovnicul se definește cu ajutorul ei și se înscrie în universul pe care acest factor îl delimitează, acțiunile sale arătându-și roadele scontate.

Un alt spațiu unde tot dragostea este cea care guvernează și tot responsabilitatea este cea care își arată evidența, este cel al severității benefice. Păstorul este dator „să aducă înapoi oaia cea rătăcită și să vindece pe cea mușcată de șarpe; și nici să o împingă spre prăpastia deznădăjduirii și nici a slăbi frâna spre moleșirea și spre disprețuirea vieții.”⁴⁴

Sfântul Vasile cel Mare, bun cunoscător al firii umane, fin psiholog, interesat, totodată, să lămurească această problematică, nu devine mai îngăduitor atunci când este vorba de păcat, indiferent de natura lor. Cu păcătoșii trebuie avută milă și îndelungă-răbdare „nu trecându-le sub tăcere greșelile ci să trateze cu blândețe pe cei care și-ar uita de îndatoriri și să le administreze medicamente cu toată bunătatea și moderația. Trebuie să fie în măsură să găsească metoda de îngrijire corespunzătoare fiecărei boli, fără să dojenească cu asprime, ci să mustre cu blândețe și să învețe, precum spune

⁴¹ Irene Hausherr, *Paternitatea și îndrumarea duhovnicească în Răsăritul creștin*, Ed. Deisis, Sibiu, 1999, p. 85-86.

⁴² *Ibidem*, p. 86.

⁴³ Louis Khawand, *Le pardon dans la messe maronite*, Kaslik- Liban, 1988, p. 118.

⁴⁴ Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, Sibiu, 1993, p. 160.

Scriptura: *Certând cu blândețe pe cei care stau împotriva, ca doar le va da Dumnezeu pocăință spre cunoașterea adevărului* (2 Tim. 2, 25); trebuie să fie vigilent cu privire la cele prezente, prevăzător cu privire la cele viitoare, în stare să se măsoare în luptă cu cei tari și să suporte cu răbdare slăbiciunile celor neputincioși, în stare să facă și să spună toate spre perfecționarea confracțiilor în desăvârșire⁴⁵. Insistând pe această idee, atunci când se pune problema ca muștrându-i pe oameni pentru greșeli de mai mică anvergură, nu cumva să te descoperi a fi lipsit de iubire, Sfântul Vasile replica: „Pe care păcat va îndrăzni cineva să-l numească mic, când Apostolul a stabilit clar că prin călcarea legii necinstești pe Dumnezeu (Rom. 2, 23). Iar dacă boldul morții este păcatul (1 Cor. 15, 55), nu în mod concret, acesta sau acela, ci în mod nedeterminat orice păcat, nemilostiv nu este cel ce ceartă, ci cel care tace, după cum, desigur, nemilostiv este cel care lasă veninul înăuntru în cel mușcat de șarpe veninos, nu cel care-l scoate. Acesta risipește și dragostea; pentru că, precum relatează Scriptura, cel care cruță toiagul, urăște pe fiul său, iar cel care îl iubește, îl pedepsește stăruitor (Pilde, 13, 24).”⁴⁶

Smerenia nu este o virtute printre celelalte ce se adaugă la viața noastră duhovnicească, „ci este o așezare fundamentală a omului care se vede în prezența lui Dumnezeu. Îi recunoaște atotputernicia, se uimește în fața măreției Lui, apoi își vede micimea și nemernicia sa și recunoaște smerit că tot ceea ce are, însăși existența lui, este un dar al negrăitei iubiri și milostiviri dumnezeiești.”⁴⁷

Despre semnele omului care are adevărata smerenie găsim detalii la Sfântul Efrem Sirul: „Se socotește pe sine mai nevrednic decât păcătoșii și că el nici un bine n-a făcut înaintea lui Dumnezeu; se prihănește pe sine în toată vremea și în tot locul și lucrul; nu osândește pe nimeni și nici nu crede că este pe pământ cineva mai păcătos și mai leneș decât el; de-a pururi laudă și slăvește pe toți; el nu judecă, nu defaimă și nu grăiește de rău pe nimeni vreodată; fără de trebuință, fără de poruncă sau de nevoie nu grăiește ceva și tace de-a pururi; iar când este întrebat de vrea să grăiască sau să răspundă ceva, o face cu liniște și rar ca și cum ar fi silit și, rușinându-se, grăiește; nu se ceartă cu nimeni, nici pentru credință, nici pentru altceva și dacă bine zice cineva, zice și el așa, iar dacă rău zice cineva, zice și el așa, apoi zice: tu știi; are de-a pururi privirea în jos; are înaintea ochilor moartea; nu cugetă în deșert sau în deșertăciuni și nici nu

⁴⁵ Sfântul Vasile cel Mare, *Asceticele*, Părinți și scriitori bisericești, nr. 18, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1989, p. 288.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 318.

⁴⁷ Arhimandrit Arsenie Papacioc, *Scrisori către fiii mei duhovnicești*, Mănăstirea Derwent, Constanța, 2000, p. 161.

mente vreodată; nu vorbește împotriva celui mai mare; suferă cu bucurie ocările și defăimările și pagubele; urăște odihna și iubește osteneala, nu întărită pe cineva și nu urăște știința nimănui”⁴⁸.

Sfântul Siluan Atonitul așează această însușire, respectiv virtutea pe care o definește, pe treapta cea mai de sus. „, Cine este smerit și-a învins deja dușmanii. Cine a cunoscut Duhul Sfânt și s-a umplut de smerenie, a devenit asemeni Stăpânului”⁴⁹. Și tot el, în alt loc, exclamă cu convingere: „Fericit sufletul care iubește pe Domnul și care a fost învățat de El smerenia. Domnul iubește sufletul smerit care nădăjduiește cu tărie în Dumnezeu. În fiecare clipă el simte milostivirea Sa: Chiar și când vorbește cu oamenii, el este absorbit în Domnul pe care-L iubește. Din pricina îndelungatei sale lupte împotriva patimilor, sufletul pune înainte de toate smerenia și nu lasă pe vrăjmași să-l lipsească de iubirea lui pentru frații săi.”⁵⁰

Avva Dorotei (sec. VI-VII) compară sufletul omenesc cu pomii fructiferi. „Când acești arbori poartă multe fructe, ramurile, sub greutatea roadelor, se înclină spre pământ. Din contră, crengile fără roade, rămân ridicate. La fel este și cu sufletele; când ele se umilesc, devin pline de roade. Cu cât sunt mai încărcate cu atât se *smeresc* mai mult.”⁵¹

Smerenia trebuie privită și ca o sursă din care desprindem nenumărate soluții. Experiența ne demonstrează faptul că este în măsură să curețe cu înlesnire păcatul, este de asemenea prielnică sporirii și în celelalte virtuți și cu deosebire, este arma nebiruită împotriva mândriei.

Viața pământească cuprinde în bagajul său încercările, durerile și suspinele. Mântuitorul Hristos ne atenționează: *În lume necazuri veți avea* (In. 16, 33), iar în Faptele Apostolilor găsim următoarea sintagmă: *Prin multe suferințe trebuie să intrăm în Împărăția lui Dumnezeu* (F. Ap. 14, 22). La sfârșitul ei nădăjduim să mergem unde nu este durere, nici întristare nici suspinare, să dobândim odihna și pacea mult dorite și atât de greu găsite pe pământ. Fiul lui Dumnezeu Întrupat ne-a încredințat că, aici pe pământ, putem avea odihna sufletelor noastre, și anume prin smerenie.

„Oare nu este un semn al vremii noastre această frământare, istovire, căutare și neurastenizare a omului? Doctorii prescriu tuturor bolnavilor odihnă și liniște. S-au

⁴⁸ Arhimandrit Ilie Cleopa, *Despre vise și vedenii*, Ed. Anastasia, București, 1993, p. 41-42.

⁴⁹ Juan Miguel Garrigues, *Maxim le Confesseur. La charité, avenir divin de l'homme*, Ed. Beauchesne, Paris, 1976, p. 190.

⁵⁰ Cuviosul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejdiei și iadul smereniei*, Ed. Deisis, Sf. Mănăstire Ioan Botezătorul, Alba Iulia, 1994, p. 189.

⁵¹ Nicolas Arseniew, *La piété russe*, Ed. Delachaux et Niestle, Neuchatel, 1963, p. 35.

făcut case de odihnă și stațiuni de odihnă pentru oamenii neurastenizați; s-au inventat metode de relaxare, încât, parafrazând cuvântul Avvai Dorotei, omul de azi, mai mult decât orice, are nevoie de odihnă. De ce nu o găsește? Învățați-o de la Mine, Cel smerit, ne îndeamnă Mântuitorul, și veți avea odihnă sufletelor voastre. Prea încrezător în puterile sale, prea lăudăros cu isprăvile sale, omul a uitat, a pierdut calea cea bună a smereniei, s-a înstrăinat de izvorul a tot binele și nu mai are odihnă. Smerenia însă ne așează, dintr-o dată, în starea firească a existenței noastre”⁵².

Virtutea smereniei se fundamentează pe respect dar, în același timp, este și o consecință a recunoștinței față de Dumnezeu, cinstirea Tatălui Ceresc fiind obiectivul prioritar. „Cine este plin de respect are frică de Dumnezeu. Cel care are frică de Dumnezeu este și smerit. Dumnezeu îi păzește pe cei smeriți. Numai cel smerit are și o gândire logică. Cel arogant nu poate gândi logic”⁵³. Clarviziunea ca rod al acestei însușiri, îl ajută pe cel ce se lasă ghidat și alimentat de ea, să dovedească faptul că este ancorat în realitate, urmând acel fir roșu al urcușului, întărit de o gândire sănătoasă și avându-L pe Dumnezeu alături.

Patriarhul Nifon al Constantinopolului dă și el mărturie despre folosul acestei însușiri: „Cel ce dobândește smerenie își zidește casa pe Piatra care este Hristos. Cel ce are mândrie și se crede evlavios, e gol de toate virtuțile, plin de imaginație și construiește pe nisipul mândriei sale. Smerenia face toate virtuțile neclintite, iar cel ce e smerit, întotdeauna e luminat”⁵⁴.

Un alt nevoitor atonit, punând în balanță această virtute, alături de alte preocupări, dă mărturie că „e posibil ca să trudești, să te nevoiești mult timp, dar să nu sporești mult din cauza lipsei de smerenie. Alții, pe de altă parte, pot să lupte mai puțin (privind asceza, postul și altele), dar să sporească, deoarece au smerenie, care le înlocuiește pe toate”⁵⁵.

În alt loc, același părinte, scria: „Am văzut dragostea lui Dumnezeu în inima cuiva, pentru că acea persoană a fost nedreptățită. Dragostea și mila lui Dumnezeu erau evidente, deoarece sufletul său avea tot ceea ce era necesar. Avea o inimă curată,

⁵² Protosinghel Petroniu Tănase, *Ușile pocăinței*, Ed. Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1994, p. 16.

⁵³ Arhimandritul Ioannikios Kotsonis, *op. cit.*, p. 126.

⁵⁴ *Ibidem*, p. 350.

⁵⁵ *Ibidem*, p. 351.

dragoste și smerenie. Acestea sunt necesare. Smerenia e ca un magnet, atrăgând harul lui Dumnezeu. Celor smeriți li se dă har”⁵⁶.

f. Tactul și înțelepciunea

Nu putem uita folosul pe care îl va avea preotul de pe urma tactului pastoral de care se va dovedi călăuzit și de care nu se va îndepărta. Îndeplinirea misiunii cu tact îi va asigura păstorului sufletesc atât autenticitate cât și credibilitate.

„Cel ce vrea să intre în legătură cu Dumnezeu, nu trebuie să facă nimic altceva, mai întâi, ci să asculte”⁵⁷. Iată o conturare cu grad maxim de accesibilitate a ceea ce înseamnă o mostră de tact.

Desfășurarea acțiunii de călăuzire, la care se folosesc metode și mijloace de nuanță extremă, se dovedește a fi fără finalitatea urmărită. De exemplu, „tactica pastorală de severitate sau indulgență va fi fără folos, dacă nu se va câștiga conștiința penitentului de partea lui Hristos. Zadarnic va fi pus penitentul la tot felul de exerciții de voință, dacă nu se reușește să i se ofere un ideal, o certitudine, un sentiment profund al responsabilității faptelor înaintea lui Dumnezeu, îndată ce va scăpa de rigorile acestei asceze, în cazul că o va primi, se va abate din nou pe drumul rătăcirii”⁵⁸.

Un preot din zilele noastre, în corespondența sa cu fii sau fiice duhovnicești ce se aflau la mari depărțări de locul unde își avea ascultarea, promova tactul propriu, dar în același timp, îl împărtășea cu mare bucurie, celor dornici să și-l însușească: „Râvna ce o ai să fie cu dreaptă socoteală. Armonia și măsura lucrurilor este calea cea mai sigură. Altfel riști să te consideri mai ceva decât rânduiala locului și chiar decât smerita împlinire a greutății crucii sufletelor altora. Să știi să prinzi și să conturezi duhul unității acolo unde ești, că el te va întări și îndemna la cinstita supunere adică la o încununată ascultare, dacă se dorește să se ajungă la cerul îngerilor.”⁵⁹

Poetul francez Lamartine (1790- 1868), încântat de marea șansă de a avea un astfel de mentor spiritual, l-a descoperit ca fiind „duhovnicul cu surâs divin”⁶⁰. După un

⁵⁶ *Ibidem*, p. 352.

⁵⁷ Alain Quilici, *La voix du bonheur*, Fayard, 1992, p. 12.

⁵⁸ Pr. Prof. Dr. Liviu Streza, „Despre rânduiala și semnificația Sfintei Taine a Mărturisirii în Biserica Ortodoxă”, *Mitropolia Olteniei*, anul XLI (1989), nr. 3.5, mai-octombrie, p. 31.

⁵⁹ Arhimandrit Arsenie Papacioc, *Scrisori către fiii mei duhovnicești*, Mănăstirea Derwent, Constanța, 2000, p. 113.

⁶⁰ Bertrand de Margerie, *op. cit.*, p. 53.

trai deosebit de zbuciumat, poetul mărturisea, întărind ideea: „când îi auzeam vocea, eu mă credeam salvat”⁶¹.

Înțelepciunea duhovnicească îl călăuzește pe preot „să descopere ceea ce a rămas nealterat în existența unui om, să scoată la lumină ceea ce însuși acest om mai respectă în propria sa ființă, motivele adânci ale virtuților sale sau mobilurile deviate ale viciilor lui”⁶². După această activitate de investigare, conștient de rostul și rolul său, acesta va găsi și soluția redresării credincioșilor săi..

Un pustnic de la Muntele Athos, pornind de la valoarea și importanța acestei însușiri, sublinia: „Trebuie ca treptat să facem pe celălalt să aibă gânduri bune. Apoi totul va fi bine. O persoană care nu are gânduri bune este sub influență demonică. Noi trebuie să deschidem întrerupătorul potrivit. Când avem totul pe aceeași lungime de undă, atunci putem beneficia de ascultare, de vreme ce întrerupătorul potrivit este deschis. Tinerii care-și încep o viață duhovnicească trebuie să-și îndrepte atenția spre cauzele principale ale păcatului și trebuie totdeauna să încerce să aibă gânduri bune”⁶³.

Moralitatea preotului, raportarea tuturor la exemplul pilduitor al vieții și activității acestuia, constituie fundamentele credibilității, autenticității și autorității păstorului duhovnicesc al unei parohii. Cu cât acesta se va ridica și se va menține în atmosfera de stimă și considerație generată și cultivată în mediul pastoral, cu atât mai mult vorba sa se va transforma în „cuvânt cu putere multă” ce va veni mai de sus, astfel învățând, luminând, mângâind și, de ce nu, mântuind.

Pr. Lect. Dr. Mihai Iosu

⁶¹ *Ibidem*, p. 58.

⁶² Pr. Sebastian Chilea, „Doctor al sufletelor”, în *Mitropolia Olteniei*, anul VIII (1956), iunie-iulie, nr. 6-7, p. 334.

⁶³ Arhimandritul Ioannikios Kotsonis, *op. cit.*, p. 134.